

TIMO SAAVALAINEN ■
**SUOMALAISEN
KOULUN
NOUSU JA
TUHO**

KOULUJEN ALKAESSA ELOKUUSSA OLI HELSINGISSÄ TÄYTTÄMÄTTÄ YLI KUUSI- KYMMENTÄ OPETTAJAN VIRKAA.

Tilanne on uusi, sillä viime vuosiin asti opettajan ammatti on ollut vetovoimainen ja Helsingin kaupunki on ollut arvostettu työnantaja. Opettajapula ei kuitenkaan yllätä, sillä kehityksen suunta on nähtävissä jo pitkään. Koulujärjestelmäämme on analysoitava ja mietittävä, millä korjaustoimenpiteillä alasta voidaan saada jälleen houkutteleva.

Opettajapulaa selittää kaksi ilmiötä. Hakijoita on aiempaa vähemmän ja työssä jo olleet opettajat ovat hakeutuneet pois Helsingistä ja kenties myös opettajan ammatista. Kumpikin ilmiö on huolestuttava ja otettava vakavasti.

On hyvin hankalaa tavoittaa niitä opettajia, jotka ovat jättäneet hakematta Helsinkiin. Perinteisesti kaupungeissa, joissa on opettajakoulutusta, on opettajia hyvin saatavilla. Näin oli aiemmin tilanne myös Helsingissä. On kysyttävä, mitkä muutokset ovat johtaneet siihen, ettei Helsinki koulutuksen järjestäjänä tai työnantajana enää houkuttele. Tämän vuotiset palkanmaksuvaikeudet ovat osaltaan aiheuttaneet mainehaittaa, mutta hakijamäärien lasku on pidempiaikainen ilmiö.

Alalta ja alueelta poishakeutuneilta opettajilta on helpompi saada tietoa niistä syistä, jotka ovat johtaneet siihen, että opettajan työstä on haluttu luopua. Ylivoimaisesti yleisin syy lähteä ammatista kesken työuran on työn kuormittavuuden kohtuuton lisääntyminen.

Entinen unelma-ammatti

Opettajan pääasiallinen tehtävä on huolehtia oppilaiden ja opiskelijoiden kasvatuksesta ja kehityksestä. Kyseessä on kokonaisvaltainen ja jatkuva vuorovaikutusta vaativa tehtävä. Opettajan työ on vuosien kuluessa muuttunut siten, että oppituntien ulkopuolinen työ on lisääntynyt. Monien

opettajien mielestä lisääntyneillä työtehtävillä on vain vähäinen yhteys oppilaiden ja opiskelijoiden kasvuun ja kehitykseen. Tuntuu, että suunnitelmia ja strategioita laaditaan hallintoa varten. Työtehtävien vähäinen merkityksellisyys kuormittaa opettajaa, koska käytetty työaika on pois tehtävistä, joiden opettaja kokee oppilaiden ja opiskelijoiden kasvun ja kehityksen kannalta tärkeänä. Kuten eräs kokenut ja työssään aina loistanut kollegani totesi: ”Kyllä tätä työtä muuten jaksaisi, jos ei vain olisi sitä kaikkea muuta.”

Epäonnistunut uudistus

Eniten yhteydenottoja työn kuormittavuudesta tulee opettajilta erityisopetuksen järjestelyihin liittyen. Kun parikymmentä vuotta sitten oltiin käynnistämässä erityisopetuksen oppilaiden integrointia yleisopetuksen luokkiin, opettajille ja huoltajille luvattiin, että erityisopetusta tarvitsevan oppilaan tuki seuraa mukana. Vakavalla naamalla vakuutettiin, ettei kyseessä ole säästökeino. Jo tuolloin näihin lupauksiin suhtauduttiin epäillen ja todellisuus on osoittanut, ettei niille ole katetta. Erityistä tukea tarvitsevia oppilaita on sijoitettu yleisopetuksen ryhmiin ilman, että riittävä tuki on seurannut mukana. Eräskin HOAY:n hallituksen jäsen sanoi opettavansa ryhmää, jossa 29 oppilaasta kolmeltaista on erityisen tuen päätös. Hän siis opettaa yleisopetuksen luokan lisäksi ylisuurta erityisluokkaa vailla erityisopettajan kelpoisuutta.

Edellä kirjoitettua ei pidä ymmärtää siten, että kaikki erityistä tukea tarvitsevat oppilaat pitäisi sijoittaa erityisluokille. Integraatiota ei kuitenkaan pidä toteuttaa niin, että se kuormittaa opettajia kohtuuttomasti. Opettajilta tulleen palautteen perusteella juuri näin on kuitenkin käynyt ja erityisopetuksen toteutustavasta johtuen opet-

tajia hakeutuu pois alalta. Tämä on ymmärrettävää, sillä opettaja, joka ei kykene huolehtimaan opetettaviensa kasvusta ja kehityksestä riittävän hyvin, kuormittuu eettisesti ja mieluummin jättää tehtävänsä kuin hoitaa sen huonosti.

Edellä on kuvattu kaksi seikkaa, jotka mitä ilmeisimmin ovat vaikuttaneet vallitsevaan opettajien rekrytointivaikkeuteen. Muitakin syitä on varmasti löydettävissä. Koulutuksenjärjestäjien ja kuntapäätäjien on mielestäni mitä kiireimmin ryhdyttävä analysoimaan kaikkia ammatin veto- ja pitovoimaan vaikuttavia tekijöitä. Opettajat kertovat varmasti kysyttäessä oman mielipiteensä siitä, miten he toivoisivat helsinkiläistä koulua kehitettävän.

Koulua ei ole ilman opettajia. Hyvää koulua ei ole ilman hyviä opettajia. On melko sama, miten kouluamme kehitämme, jos emme saa alalle motivoituneita ja ammattiaan arvostavia opettajia. Opettajien on saatava käyttää työaikansa opetus-työn kannalta mielekkäisiin töihin ja olosuhteet kouluissa muutenkin on oltava sellaisia, että opettajat kokevat voivansa parhaalla mahdollisella tavalla toteuttaa perustehtävänsä.

TIMO SAAVALAINEN

PUHEENJOHTAJA,
HOAY

